

Домашнє завдання
7 клас

Предмет «Народознавство»
04 25 2026

На уроці 04 18 ми писали іспит по темах українська хата і символіка писанки та українська витинанка.

На уроці 04 25 ми розпочали нову тему: рід, родина, сім'я та родовідне дерево.

Прошу прочитати тему у додатку (я роздала учням в класі):

<https://drive.google.com/file/d/10o07gET0al8vdSsQg5XgW57-4-ohGA2/view?usp=sharing>

Ми розпочинаємо великий і важливий проект: «Родовідне дерево». Це спільний проект учнів та їх батьків. Для його виконання у вас буде до 3 тижнів.

Учням потрібно зібрати інформацію про своїх предків щонайменше до 4 коліна. Це кропітка праця, тому ми працюватимемо над своїми родовими деревами поступово (не варто не надіятися зробити їх за один вечір), оскільки багато інформації треба розпитувати в старших родичів, зокрема :

- *Прізвище, Ім'я,*
- *рік народження та смерті (якщо відомий),*
- *місце народження та проживання(село/місто, область/штат, країна),*
- *основне ремесло (рід занять) (наприклад – коваль, селянин, машиніст, працівник заводу, прибиральниця, вчителька, лікар, водій тощо. Можна написати «займався/займалася господарством», або «працював/працювала у колгоспі», тощо).*

Я роздала учням і ось тут додаю більш детальні вимоги до проекту «Дерево Роду».

https://drive.google.com/file/d/1U5JATbjpN_WiEUvrpU0Z0OOJT2PPEnc/view?usp=sharing

Для нього вам необхідно купити великоформатний папір (постер, типу ватмана): його можна купити в Dollar Tree або у Волмарті тощо. Інформацію про кожного члена роду можна писати на “sticky notes” або безпосередньо на постері.

Дякую.

Попередні домашні завдання:

- *Виконати витинанку «Дерево життя»*
- *знайти в презентації про писанку*
https://drive.google.com/file/d/1jt9heNFCQ73AzHn0zluHwrKZl49B9_IJ/view?usp=drive_link *та намалювати на листку 10 символів, які використовуються в традиційній українській писанці. Написати їх назву та значення.*
- *прочитати лекцію про традиційну українську хату:*

<https://drive.google.com/file/d/1qqw46OZQlyJV9lMrC94gmYMMxIsMPr9X/view?usp=sharing> *та подивитися презентацію про Українську Хату:*

<https://drive.google.com/file/d/1Nr4MduW1heKtjmDtABGNATVWuoSNECWm/view?usp=sharing> та письмово відповісти на питання:

1. З яких трьох обов'язкових частин складалася традиційно українська хата?
2. Які були характерні риси української хати?
3. Назвіть 10 елементів (меблів та речей), які традиційно були в українській хаті.
4. Що таке сволок?
5. Що таке мисник?
6. Що таке піл?

Можна користуватися навчальними картками про Українську хату:

<https://quizlet.com/547124038/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B0-flash-cards/?i=35fv4p&x=1jgt>

З повагою, вчителька народознавства Оксана Заваденко

Контактний телефон 586 277 44 25

Емейл: oxanaivna@gmail.com

Тема: Український традиційний одяг

Український народний одяг формувався під впливом таких факторів:

- Зовнішнє оточення або природні умови, клімат, наявність сировини та матеріалів.
- Рівень достатку, місце проживання (місто чи село), професія (вид діяльності).
- Культурна спадщина, що її ми дістали від своїх предків: творчі здібності та естетичний смак.
- Вплив сусідніх культур.

Перш за все одяг можемо поділити на жіночий та чоловічий. Жіночий одяг зазвичай є більш різноманітним.

Крім того, залежно від призначення поділяємо на верхній – зовнішній (кожух, сердак, кептар тощо) та натільний (сорочка, спідниця, запаска, штани тощо).

Також одяг поділяємо на буденний (на щодень) та святковий (на свята, весілля тощо).

Основним обов'язковим елементом одягу українців (і чоловіків, і жінок) є сорочка.

Жіноча сорочка належить до найстаршої одягу наших предків. Можна припускати, що за княжих часів на Україні-Русі в теплий період року довга сорочка, підперезана поясом, була єдиним одягом жінок і дівчат. За козацьких часів в Україні жіночі сорочки мали приблизно такий самий вигляд, як і сучасні жіночі сорочки Київщини та всього Лівобережжя. Вони були без коміра, лише з вузькою лямівкою по краю зібраного на нитку полотна навколо вирізу для шиї. Такі ж самі жіночі сорочки ми зустрічаємо і на Київщині, на правому березі Дніпра. На іншій території Правобережжя (крім Київщини) крій жіночих сорочок дещо інший; тут жінки шиють сорочки з коміром стоячим або відкладним, а рукава з манжетами та з оборкою на кінцях біля зап'ястків. Обидва типи жіночих сорочок, Лівобережжя, шиються з розрізом посередині грудей. В лівобережній сорочці пазуха (розріз на грудях) часто не вишивається, а в правобережній майже завжди вишита.

У всіх українських жіночих сорочках рукава є широкі і довгі; звичайно ширина рукава дорівнює двом третім довжини. Звичайна довжина українських жіночих сорочок, що носяться з плахтою або запаскою, повинна сягати по "кісточки". Сорочки до спідниці шиються трохи коротші. З-під плахти чи запаски повинен визирати долішній (нижній) вишитий край сорочки, що називається поділ.

Українські жіночі сорочки у всіх місцевостях України діляться ще на два типи: "додільна сорочка", яка шиється з одного шматка полотна і "сорочка з підтичкою" — горішня (верхня) частина сорочки шиється з тонкого полотна, а долішня (нижня) з грубого.

Матеріалом для всіх українських сорочок було біле лляне чи конопляне полотно домашньої роботи або купована біла бавовняна матерія. Білий колір українських сорочок — це найстарша, і найхарактерніша їх особливість.

Другою особливістю української сорочки є вишивка. За вишиттям жіночі сорочки можна поділити на три типи, а саме: наддніпрянські, галицькі та поліські. Наддніпрянський

тип сорочки вишивається червоними і синіми або чорними нитками, а також сірими або білими нитками по білому полотні; характеристичним орнаментом тут є рослинний. **Галицьке** вишиття поширене майже по всьому Поділлі та в мешканців Карпат; характеристичним орнаментом для цього типу є геометричний і багатокольоровий; тут для вишиття вживаються сині, червоні, зелені, жовті та оранжеві кольори ниток. <https://youtu.be/D4olBzxUtuo> **Заліщицький жіночий стрій**

На **Поліссі** жіночі сорочки вишиваються тільки червоною заплоччю простим орнаментом.

Вишивками оздоблюються горішні (верхні) частини рукавів, що називаються “уставками” («вуставками») або “поликами”; вузькою смужкою вишиваються рукава біля зап'ястків (манжети), комір, якщо він є; часом вишивають пазуху, і завжди вишивається долішній край сорочки “поділ”.

Найбільше та найкраще вишиття на сорочках мають дівчата. Молодиці (одружені жінки) вже скромніше вишивають свої сорочки, а старші жінки та бабусі найчастіше задовольняються лише вирізуванням або скромною однокольоровою, здебільшого чорною або синьою, вишивкою на поликах, а пазуха та комір є не вишиті.

Чоловічі сорочки є скромніше вишитими, порівняно з жіночими. У них вишивається пазуха – розріз на грудях, низ рукава (манжети), часом неширока уставка (поперечна смуга на рукавах). Орнаменти переважно геометричні та рослинно-геометричні. Рідко – рослинні. Довжина чоловічих сорочок в різних регіонах відрізнялася. На Лівобережжі та на Поділлі вона прикривала низ спини, а от в Карпатах та Поліссі траплялися і довгі чоловічі сорочки.

Поверх сорочки, на долішню половину тіла, дівчата і жінки колись в Україні одягали в будень до роботи *запаску* або *дергу*, а в свято — *плахту* і *попередницю*, або також *обгортку*; усе це підперізувалося **крайкою** – тканим довгим поясом, який обмотувався багато разів.

<https://youtu.be/HsMtwBKcv0w> - дівочий народний стрій Ів.-Франківська обл.

Запаски бувають *двох видів*. *Один* з них — це чотирикутній шматок вовняної тканини з зав'язками на верхніх кутах. Такі запаски одягаються по дві зразу: одну спереду, а другу ззаду, але таким способом, що з обох боків, де сходяться краї запасок, трохи видно сорочку. Одна з таких запасок вживається як попередниця до плахти. *Другий вид* запаски являє собою один суцільний шматок вовняної тканини, що ним обгортається стан навколо, але так, щоб кінці його сходилися спереду. Поверх такої запаски одягають інший шматок тканини — **попередницю**. Запаску і попередницю разом підперізують крайкою, що її кінці у молодиці звисають ззаду, або з лівого боку, а в дівчини завжди спереду. Подібно до цього типу запаски виглядала **плахта**, тільки вона була вдвічі більшою і складалася навпіл і була картатою (в квадратики). Плахти за козацьких часів виготовляли з шовку, вишиваючи поверху золотими та срібними нитками.

<https://youtu.be/XoIBbRkQ!xg> - жіночий народний стрій, Полтавщина

Оперезавшись крайкою, дівчата й молодиці підсмикують сорочку догори наскільки, щоб знизу з-під запаски і попередниці видно було *вишитий поділ* сорочки.

Колір запаски буває чорний, синій, червоний, зелений і білий з червоним.

Спідниця – була більш поширеною в містах, довжиною вона була до середини гомілки, і загальний вигляд доповнювався красивими чоботами, які було видно з-під спідниці.

<https://youtu.be/GtC-XHvdZnQ> **Жіноче вбрання Донеччина.**

Чоловіки носили довгі полотняні *штани* з домотканого полотна, а взимку вовняні. В центральній Україні на свята були поширені шаровари (з часів козаччини).

<https://youtu.be/e77zjqbXf8> **традиційне чоловіче вбрання Наддніпрянина.**

Підперезувалися чоловіки також **крайками**, а в Карпатах – широкими шкіряними поясами – **чересами**.

З верхнього одягу були поширені безрукавки з хутра овець та кіз, оздоблені вишивкою (**кептарі, лейбики**) – в Карпатах, а в центральній Україні – жіночі **горсети (керсетки)**, пошиті з сукна, бавовни, вовни чи шовку. На холодну погоду – **кожухи** (з овечого хутра) та **сердаки** (з грубого сукна).

Накриття голови. Дівчата не накривали голови, а заплітали красиві коси, часто прикрашали голови квітами, або **вінками** зі стрічками, а в карпатах – **чільцями**. В холодну пору року дівчата носили хустки.

Жінки вив'язували **очіпок (чепець)**, **намітку** або зав'язували голову **хусткою**.

<https://youtu.be/kbkJMmYJfm8> **жіноче вбрання Київщина**

<https://youtu.be/U3f4V86TnEw> **жіноче вбрання Хмельниччина.**

Чоловіки носили влітку **капелюхи** – солом'яні або сукняні (кресані), а взимку **смушеві шапки** (з молодого ягнятка).

Взуття. На Поліссі у селах були поширені **личаки (постоли)** – невисоке взуття, плетене з очерету або лози. <https://youtu.be/rb3mIX6Eor4> **жіноче вбрання Волинь**

В селах на решті території були поширені **постоли** – човникоподібне взуття, зроблене з тонкої шкіри, оздоблене вишивкою та бісером, або тисненням на шкірі, подібне до мокасинів.

https://youtu.be/gTNYCX2_qz4 **дівоче вбрання Закарпаття**

В містах, а в холодну пору року і в селах, чоловіки та жінки переважно носили **чоботи**, жінки також **черевички** (короткі чобітки).

Прикраси. Прикраси носили переважно жінки. Найбільш поширеними були **намисто** з бісеру чи кольорового скла (**силянка**), **коралі** (намисто з натуральних коралів), намисто з глиняних різьблених кульок, кольорові комірці, сплетені із бісеру (гердани), намисто з перламутру (**баламути**) та з перлин (**перли**). Часто намисто оздоблювалося бронзовими хрестиками (згарди). Багаті господарі купували своїм дружинам та донькам **дукачі** – срібні підвіски на стрчці, часто зроблені з срібних монет чи орденів. Чим заможнішою була дівчина, тим більше разків намиста вона носила.